

19.8.2020

KANSALLISEN COVID-19-TESTAUSSTRATEGIAN PÄIVITYS

Mahdollisiin koronapandemian uusiin aaltoihin varautuminen edellyttää, että tulevaisuudessa pystytään nopeasti tunnistamaan uudet tartunnat ja altistuneiden ketjut, jolloin rajoitus- ja karanteenitoimin voidaan ehkäistä mahdollisimman tehokkaasti virustartuntojen leviäminen eteenpäin. Tämä edellyttää riittävää testauskapasiteettia, tarkoituksenmukaisia testauskriteereitä, toimivaa jäljityskoneistoa sekä nopeita karanteenipäätöksiä. Lisäksi tarvitaan riittävää tietoa tilannekuvaan testaamisesta ja jäljittämisestä.

Kevään koronaepidemian hoitamisen johdosta valmiudet *testaa-jäljitä-eristä-hoida* -kokonaisuuden toteuttamiseen ovat hyvät. Kuitenkin kapasiteettia, näytteenottoon pääsyä ja tuloksen analyysinopeutta on alueellisesti parannettava. Lisäksi on huolehdittava, että kevään epidemiavaiheessa toteutetut toimet ovat käytössä myös mahdollisissa tulevissa epidemia-aalloissa. Lisäksi vahvistetaan entisestään toimintakykyä ja kansallista kyvykkyyttä jäljittää tartuntaketjut ja estää tartuntojen leviäminen tehokkaasti.

Päivitetyn testausstrategian mukaisesti syksyn aikana:

- poistetaan näytteenoton ja analyysin pullonkaulat
- asetetaan tavoitteeksi, että testiin pääsee yhdessä vuorokaudessa ja tulos tulee yhdessä vuorokaudessa
- tehostetaan ja nopeutetaan koko testausprosessia
- nostetaan testauksen enimmäiskapasiteetti 20 000 testiin vuorokaudessa
- vahvistetaan julkisen ja yksityisen yhteistyötä
- hyödynnetään myös pikatestejä ja kehitetään testausprosesseja
- huolehditaan riittävästä jäljitysresurssista tartuntaketjujen katkaisemiseksi
- päivitetään testauskriteereitä tarpeen mukaan

1. Testauksen ja näytteenoton kapasiteetti ja prosessin nopeuttaminen

Testauskapasiteetti on tällä hetkellä jo yli 14 000 näytettä vuorokaudessa ja suurimmat päivittäiset testimäärät ovat olleet yli 10 000 näytettä vuorokaudessa. Toiseen aaltoon varautuessa tavoite on nostaa kapasiteetti syksyn 2020 aikana 20 000 näytteeseen vuorokaudessa. Tähän liittyviä toimenpiteitä valmistellaan yhteistyössä laboratorioden ja muiden palvelujärjestelmän toimijoiden kanssa. Syksyn osalta testaukseen hakeutumisen tarvetta tulee lisäämään osaltaan se, että hengitystieoireet yleistyvät väestössä flunssakauden alkaessa.

Joillakin alueilla testiin pääsyssä ja testien riittävään nopeassa analysoinnissa on ollut merkittäviäkin haasteita heinäkuun lopulla ja elokuun alussa. Keskeisiä syitä haasteisiin on useita. Merkittävimmät haasteet liittyvät kasvaneeseen testiin hakeutumiseen ja ammattitaitoisen henkilöstöresurssin saatavuuteen sekä näytteenotossa että analyysipuolella.

Testiin pääsyä ja analysoinnin tehokkuutta on alueellisesti parannettava riittävin resurssein ja tavoitteena tulisi pitää 1 vrk testiin pääsyyn ja 1 vrk tuloksen valmistumiseen. Keskeisiä keinoja ovat henkilöstön rekrytoinnit, sisäiset järjestelyt, uudenlaisten testausmallien kehittäminen sekä tiivis yhteistyö alueen julkisen ja yksityisten

palveluntuottajien kesken. Testausresurssin lisäksi yhteistyötä voi olla tarpeen lisätä esimerkiksi elektiivisen toiminnan osalta mahdollisen hoitovelan pienentämiseksi.

Lisäksi testaamisessa tulisi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää entistä enemmän pikatestejä, joissa on kuitenkin omat rajoituksensa. Perinteisen PCR-testin vaihtoehtona voidaan käyttää pika-PCR testiä tilanteissa, joissa tulos tarvitaan nopeasti. Rajoitteena on ko. laitteiden kapasiteetti niillä voidaan testata vain rajallinen määrä näytteitä vuorokaudessa. Antigeeni-testit ovat hinnaltaan noin kolmanneksen PCR-testeistä. Niiden haasteena on testin osoitustarkkuus, herkkyys ja luotettavuus, sekä työturvallisuus - on huolehdittava, ettei näytteen käsittelyyn liity infektioriskiä. Antigeenitestien heikomman herkkyyden vuoksi niiden ei välttämättä katsota soveltuvan oireettomien altistuneiden testaamiseen. Monesti antigeenitestin tulos joudutaan varmistamaan toisella eli luotettavammalla PCR-laboratoriotestillä.

Toimenpiteet:

- kaikki yhtenäisten kriteerien mukaisesti laaditut PCR- lähetteet hyväksytään julkisessa terveydenhuollossa tehtäviksi ja kustannettaviksi
- testaamista tehostavat alueelliset yhteistyösopimukset alueen yksityisten palveluntuottajien kanssa ja tarvittava valtion rahoitus testauskapasiteetin laajentamiseen
- antigeeni- ja PCR-pikatestien laajempi hyödyntäminen niiden mahdollisuuksien rajoissa
- näytteenottoon pääsyn sujuvoittaminen ja sähköisten ajanvarausmahdollisuuksien laajentaminen
- näytteenottotapojen ja –paikkojen (walk in, drive in, liikkuva testaus, jonottamalla testiin ilman etukäteistä oirearviota) riittävän määrän ja sujuvan saavutettavuuden varmistaminen nopealla aikataululla

2. Testauskriteerien päivittäminen

Testauskriteereiden päivittämisellä turvataan riittävän laaja ja tarkoituksenmukainen testaaminen uusien tartuntojen estämiseksi. Testauskriteereiden päivittämisellä varmistetaan, että testaamisella saadaan mahdolliset tartunnat tunnistettua riittävän ajoissa ja sitä kautta estettyä jatkotartunnat mahdollisimman tehokkaasti. Jatkossa testauksia toteutetaan ja laajennetaan riskiperusteisesti esimerkiksi kohdennetuissa testauksissa.

Toimenpiteet:

- laajennetaan oireettomien, altistuneiden testausta sekä testausta tilanteissa, joihin liittyy kohonnut tartuntariski tai joissa tartuntojen leviämisen riski on kohonnut tai seuraukset tartunnoista olisivat vakavia, esimerkkeinä seuraavat tilanteet:
 - sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö altistumistilanteen jälkeen ennen töihin paluuta
 - sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköt, vastaanottokeskukset, vankilat ja muut laitokset- kaikkien potilaiden/asukkaiden ja työntekijöiden testaus matalalla kynnyksellä todetun koronatapauksen jälkeen
 - koululaisten ja opettajien testaus, jos ryhmässä tai luokassa todettu koronatapaus
 - potilaat, jotka tulevat leikkauksiin ja muihin toimenpiteisiin joihin liittyy erityinen tartunnanvaara (THL:n ja toimipisteiden tarkemman riskinarvion perusteella; ml. suun terveydenhuolto)
 - uudet asukkaat pitkäaikaishoidon yksiköissä

- ulkomailta palaavat oireiset tai altistumista epäilevät ohjataan rajanylityspaikoilla testeihin matalalla kynnyksellä. Riskimaista saapuvat voidaan riskiarvion perusteella testata kohdennetusti (kuten koko lentokoneellinen).
- lisäksi selvitetään tarvetta ja mahdollisuuksia laajentaa testauksia oireettomiin Koronavilkun kautta hälytyksen saaneisiin tai jäljityksessä tunnistettuihin altistuneisiin henkilöihin.
- yhdenvertainen pääsy testaukseen turvataan ohjeistamalla kuntia olemaan perimättä maksua sellaisilta testaukseen tulevilta henkilöiltä, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa ja jonka mahdollinen vakuutus ei kata tutkimuksen ja kiireellisen hoidon kustannuksia.

3. Tartuntojen jäljittämisen kapasiteetti ja kansallinen jäljityskeskus

Alueilla tulisi olla riittävästi kyvykkyyttä ja tartuntaketjujen jäljittämiseen osallistuvien henkilöiden osaamista käytössään. Tätä tuetaan kansallisesti mm. koulutuksin, sekä varmistetaan, että THL tukee tartuntaketjujen jäljittämisen kansallista koordinaatiota. Lisäksi Koronavilkun julkaisemisen jälkeen hyödynnetään mobiilisovelluksen ym. tarjoamat keinot, jotka tehostavat jäljittämistä.

Toimenpiteet:

- kuntien ja sairaanhoitopiirien tulee laatia varautumissuunnitelma tartunnanjäljitys –työhön osallistuvien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten määrästä ja lisäresurssien tarpeesta
- THL varmistaa jatkuvan tartunnanjäljitystyöhön pätevöittävän koulutuksen saatavuuden (verkkokoulutus)
- systemaattinen tiedonkeruu tartunnalle altistuneiden ja karanteeniin määrättyjen henkilöiden lukumääristä ja kohdistetuista toimenpiteistä
- koronavirustaudin leviämistä hillitsevän, tartuntaketjujen jäljittämistä tukevan ja tartuntaketjujen katkaisua tehostavan mobiilisovelluksen (Koronavilkku) käyttöönotto ja sen toiminnallisuuksien edelleen kehittäminen

4. Karanteenipäätösprosessit

Tartuntaketjujen tunnistamisen kautta riittävän nopeilla ja tarkoituksenmukaisilla karanteenipäätöksillä pystytään estämään jatkotartuntojen ilmaantuminen. Tavoitteena on entisestään parantaa ja sujuvoittaa karanteenipäätösten toimintaprosessit alueilla.

Toimenpiteet:

- karanteenipäätöksistä vastaavien tartuntatautilääkäreiden riittävän määrän varmistaminen alueilla
- asianmukaisesta työnjaosta ja selkeistä rooleista sopiminen alueen eri toimijoiden välillä
- Omaolo –palvelun mahdollisuuksien hyödyntäminen prosessin eri vaiheissa ja niistä tiedottaminen

5. Seuranta- ja tilannekuvatiedon kehittäminen ja valvonta

Ajantasaisen tilannetiedon avulla voidaan seurata toiminnan toteutumista alueilla. Tämän turvaamiseksi vahvistetaan tilannekuvan seuranta erityisesti testaamisen ja jäljittämisen osalta siten, että myös tartuntojen estämiseen tehtyjen toimien tehokkuutta voidaan seurata alueellisesti.

Toimenpiteet:

- tilannekuvakyselyiden ja rekisteritiedon keruiden välisen suhteen selkiyttäminen, kyselyihin perustuvan tiedonkeruun vaiheittainen korvaaminen rekisteripohjaisella tiedon analysoinnilla (yhteys meneillään olevaan Toivo-ohjelman Valtava-hankkeeseen)
- laaditaan ja julkaistaan säännöllinen alueellinen seuranta koronatestiin pääsystä
- tartunnanjäljityksen toteutumisen ja tilannekuvan seuranta hyödyntämällä erillistiedonkeruun lisäksi eri toimijoiden tartunnanjäljitysohjelmistojen tietosisältöä ja sen henkilötunnisteista yhdistämistä THL:n tartuntatautirekisterin ja väestörekisterin tietoihin
- Omaolon koronaoirearvion ammattilaiskäytön laajentaminen eri kuntiin ja kytkeminen osaksi koronavirustestauksen verkkopohjaista ajanvarausta
- koronavirustaudin mahdollisten pitkäaikaisten terveysvaikutusten rekisteripohjainen arviointi
- kertyneen koronavirusepidemian seurantatiedon systemaattinen analysointi ja hyödyntäminen osana laajempaa väestön terveyden ja hyvinvoinnin, palvelujärjestelmän ja epidemian vaikutusten arviointia ja tutkimusta.
- valvontaviranomaiset tehostavat testaukseen pääsyn valvontaa